

ANÀLISI D'EXPERIÈNCIES I PROJECTES DE SOCIALITZACIÓ D'ALUMNES NOU VINGUTS

Pierre-Etienne Vanpouille

Introducció. Un primer cop d'ull sobre la política d'integració de l'alumnat procedent de la immigració a França.

«Migrants, *primo-arrivants* o nouvinguts a França, les infants francòfons o no francòfons procedents de la immigració, estan sotmesos a l'obligatorietat escolar amb els mateixos drets que els infants francesos, ja que *«en l'estat actual de la legislació, no es pot fer cap distinció entre alumnes de nacionalitat francesa i de nacionalitat estrangera en l'accés al servei públic de l'educació»*.

Existeixen estructures especialitzades per a la primera acollida (els CLIN, els CLA, els CLA-NSA, el CASNAV.)

En tots els casos, l'objectiu principal que cal assolir se centra essencialment en el domini del francès com a llengua d'escolarització per tal de permetre una integració ràpida en una classe ordinària.

No sempre format ni suficientment informat, cada ensenyant, encara que no exerceixi en una de les estructures específiques esmentades, un dia o altre acaba acollint a la seva aula al gund'aquests alumnes»

SCEREN–CNDP Francis Delarue-VEI

A França, el centre educatiu ordinari està sovint a la primera línia en la integració dels infants i joves procedents de la immigració: les estructures especialitzades en la primera acollida no abunden i la durada de la seva acollida és molt breu.

És, doncs, al nivell de cada centre educatiu, on es juguen els aspectes essencials de la socialització d'aquests joves... de tots els altres.

Aquesta intervenció explica com l'institut Louis Quiberon recolza sobre una política global de gestió de la diversitat en totes les seves dimensions.

Els punts de partida.

Les situacions multiculturals i les dificultats socials són freqüentment una font d'incomprensions i de conflictes a l'escola.

Les diferències en un centre educatiu poden ser percebudes com una amenaça. Viure positivament els pluralismes: d'origen, religiosos, culturals, però també les relacions homes-dones, l'orientació sexual permet comprendre que la diversitat no és només una qüestió d'origen. Al cap d'avall, cadascú és "estraner" per l'altre si es considera oportú aprofundir conjuntament en allò que constitueix la nostra identitat. Els nouvinguts no són pas més "estrangers" que els altres en aquest context, són simplement diferents. Des d'aquest punt de vista es facilita la seva integració.

El centre educatiu, com al lloc d'aprenentatge il·luminat, no hi tens res a perdre i es dona el temps necessari per a "l'educació intercultural global". És aquest el marc en el qual la socialització dels joves procedents de la immigració té més possibilitats de tenir èxit.

Com actuar, concretament, en un centre educatiu, per assolir una veritable educació intercultural que fonamenti les relacions de col·laboració? Quines eines, quines experiències funcionen? Quins obstacles cal superar?

L'institut Louis Querbes: Un institut tecnològic professional francès situat a l'Aveyron. Des de fa deu anys ha posat en funcionament una política de formació en la interculturalitat per al seu personal i el seu alumnat per tres raons essencials:

Els mitjans utilitzats:

- Un treball en profunditat sobre els aspectes interculturals del projecte educatiu de centre
- La Formació
 - La formació progressiva del conjunt del professorat, personal educatiu i dels serveis mitjançant diferents programes ha permès "treballar" molt concretament entre adults i amb els joves la relació intercultural (programes ADL, A world of Difference, ActiJeunes i alguns altres.)
 - La formació de formadors interns de l'institut en el terreny de la interculturalitat, de les relacions inter-religioses, de la gestió dels conflictes, de la mediació. Aquestes persones poden ser encaminades, soles o bé en equip, per intervenir en cas de situacions relacionals compromeses dins d'una classe o d'un grup. I estan també en posició d'aconsejar i donar suport a col·legues menys formats.
- Accions focalitzades en l'alumnat
 - L'inici del curs escolar mitjançant diversos dies anomenats «d'integració», en els quals, alumnat i professorat participen en tallers pràctics que tenen diversos nivells d'objectius.
 - Dispositius d'acompanyament dels equips, de les classes i del personal de l'alumnat, variats i complementaris, integrats en una organització del temps escolar, innovadora per França.
 - Una política activa d'intercanvi i d'immersió en altres països i de reconeixement de les cultures d'origen.
 - La formació entre iguals.
 - La Radio FM Intercultural.

ANÀLISID'EXPERIÈNCIESI PROJECTESDESOCIALIZACIÓ D'ALUMNESNOUINGUTS

Pere Alzina

Inclusió de persones nouvingudes?

L'organització del *Cinquè Simposi Llengua, cultura i immigració, nous i nous, fins quan?* ens va demanar una nova reflexió arran d'una anterior ponència presentada al mateix simposi l'any 2002 en la qual exposàvem els elements bàsics del nostre projecte de socialització, del nostre pla d'acolliment lingüístic i cultural, els projectes inclusius i albiràvem un futur incert però il·lusionant i farcit de reptes. Vam deixar una qüestió pendent en la nostra exposició i, quatre anys després, ens aturem, mirem el passat, analitzem el present i, novament, tornarem a expressar els nostres desitjos per al futur.

La qüestió que vam deixar a l'aire era: *podrà aconseguir l'escola un projecte integrador i inclusiu capaç d'il·lusionar la comunitat educativa cap a noves fórmules de convivència i de cooperació?*

No donarem resposta global a la qüestió, no la tenim; però si que disposem d'alguns indicadors que ens permeten afirmar que els projectes iniciats estant onant, en general, resultats positius. Els indicadors afecten, com no pot ser d'altra manera, a tots els àmbits, des de cada aula del centre fins al marc de convivència del illa de Menorca.

Analitzarem quatre àmbits: el centre i els projectes posats en pràctica; el municipi i la política municipal relacionada amb la immigració i l'educació, l'ambient social, les sensacions i impressions de la població i l'àmbit de convivència i relacions en el marc de l'illa, així com la política de les administracions autonòmiques, anivellinsular i nivell d'illes.

Anivell del centre destaquem:

1. Els bons resultats del projecte d'intervenció educativa iniciat fa anys que consisteixen en la reducció del nombre d'alumnes per aula, el disseny de grup heterogeni i l'augment del nombre d'hores lectives del professorat, tant pel que fa a la reducció de la conflictivitat com la millora dels resultats acadèmics.
2. La consolidació de l'aula d'acollida i els bons resultats que se'n deriven. Un disseny flexible ens ha permès atendre necessitats personals (alguns alumnes hi romanen poc temps - uns sis mesos - mentre d'altres hi romanen més d'un curs escolar; sigui com sigui reben un màxim de 15 hores setmanals; la resta de l'horari treballen en el grup que els pertany amb més o menys dificultat).
3. El clima de convivència aconseguit; la conflictivitat, fruit dels projectes posats en marxa, s'ha reduït de manera molt considerable; per tant, el clima de convivència ha millorat i això ho valora tothom; especialment els alumnes nouvinguts que destaquen que l'element diferencial, amb comparació amb altres centres que han assistit, és el tracte adequat, l'ambient tranquil i la bona relació, en general, entre professors i alumnes. Aquesta és, potser, una de les claus del procés d'inclusió educativa que no per obvi deixa de ser rellevant en la societat que vivim. El filòsof Joan Carles Mèlich afirma que el mal postmodern és la indiferència, que vivim envoltats de gent per la qual nos sentim res, gent que ens resulta indiferent i aïllat, que no ens importa el que passa a l'altre, que no ens importa el que passa a l'altre: *non hi ha prou, per educar, a programari i planificar els cursos, les lliçons, a ser sensible a la felicitat i al dolor dels altres.* Cal també, ineludiblement, aïllat és el que més valorem els nostres alumnes nouvinguts; sempre han trobat algú que ha preocupat de la seva situació

més enllà dels aspectes acadèmics. Aquesta és, pots dir, la clau i així ho expressen en les entrevistes enregistrades que veureu en la presentació. Quan ens hem aturat a pensar sobre aquest aspecte hem trobat moltes evidències que avalen l'opinió dels nostres alumnes; els darrers estudis en neurociència arriben a la mateixa conclusió: les persones que combinen adequadament sentiment i intel·ligència, calidesa i fermesa, alegria i satisfacció són les més capaces per ensenyar.

4. Arran de la constatació d'aquest aspecte, se'ns fa encara més evident de manera més dramàtica la gran assignatura pendent del nostre sistema educatiu: la formació inicial i permanent del professorat. La formació inicial del professorat de secundària no canvia i la formació permanent segueix sense ser obligatòria, de qualitat, per a tothom i en horari lectiu. Un fracàs absolut, que no interessa gairebé a ningú. Sense una formació que incideixi en els aspectes metodològics, actitudinals i ètics del professional de l'educació els dèficits estructurals del nostre sistema educatiu no milloraran.
5. Hem incrementat la participació de les famílies en el procés educatiu. Entre d'altres indicadors, el 72% de les famílies amb fills matriculats al centre acudeixen a les reunions convocades pel centre. Fa uns anys, els índexs de participació estaven entorn al 35%. L'associació de pares i mares s'ha consolidat i manté moltes activitats; entre elles cal destacar un programa que permet als alumnes sense mitjans, elaborar els treballs a la sala d'informàtica del centre amb el suport d'un alumne de segon de batxiller, que els orienta i guia, gratuïtament.
6. Aquest bon ambient s'hauria de traduir, creiem, en una millora significativa dels resultats acadèmics, però en aquest aspecte no hem millorat significativament, tot i que comparats els nostres resultats amb la mitjana de les illes són molt positius. Els resultats acadèmics dels alumnes nous i joves tampoc són positius; les dificultats per obtenir el títol, en alguns casos, són insalvables.
7. El que avança més lentament és la incorporació d'innovacions curriculars; l'avanç és massa lent; sempre s'incorporen nous programes, noves maneres de treballar els continguts però tot a un ritme exasperadament lent, tot i que no s'observen, de moment, retrocessos. Aquest aspecte està, lògicament lligat a la formació del professorat.
8. La incorporació de projectes de cooperació i intercanvi amb centres educatius europeus i de països empobrits ha ajudat notablement a augmentar la consciència i el sentiment vers l'altre; els intercanvis (Holanda, Itàlia, França, Alemanya...) i els projectes de cooperació (Nicaragua) han contribuït a millorar l'enteniment del fenomen de la interculturalitat.
9. Però com que la provisionalitat i la incertesa marquen l'esdevenir com defensa Edgar Morin no podem refiar-nos i necessitem ampliar, millorar i afinar els projectes iniciats, formular-nos i implicar més i millor les estructures socials del municipi.

A nivell de política municipal podem constatar, mas sa reiteradament, el col·lapse dels serveis bàsics (sanitat, educació i serveis de benestar social). La població s'ha duplicat en poc menys de quinze anys i els serveis continuen més o menys iguals, excepte la plantilla dels serveis socials que ha augmentat considerablement. El centre de salut és el mateix de fa quinze anys i l'escola de primària continua desbordada, amb alumnes allotjats en barracons amb aire condicionat. Es realitzen tímids esforços per millorar les condicions de vida de la població nouvinguda però el gruix de les inversions segueix produint a les zones turístiques. Curiosament, un dels nuclis de població amb més problemes socials és la urbanització turística (Calan Porter) en la que més s'ha invertit; a mesura que han augmentat les inversions en infraestructures turístiques ha minvant la convivència i ha augmentat exponencialment la conflictivitat.

A nivell social, en el nucli urbà, l'ambient és tranquil i, en general, la població nouvinguda és ben acceptada (entre d'altres coses, perquè ocupa llocs de feina no volguts per la població autòctona i ajuda, de manera molt decidida, a mantenir el ritme de creixement de l'economia). De totes maneres, bastants persones expressen que no es pot mantenir el creixement de la població i que tots hi sortim perdent a mitjà i llarg termini. En general, els nouvinguts són ben acollits allà on arriben, tot i que augmenta el clima d'indiferència vers el que succeeix a l'altre.

A nivell insular, les impressions són semblants a les explicades, tot i que existeixen importants diferències en els percentatges de població nouvinguda en els diferents municipis.

La política de les institucions insulars i autonòmiques és diferent; el Consell de Menorca, sense competències en educació, ha potenciat la millor xarxa de centres d'educació infantil 0-3 de l'estat i manté bastants programes d'atenció als immigrants, amb un bon grapat de professionals al seu servei. La política d'inversions en educació, sanitat i serveis socials del govern de les Illes és manco evident, tot i que, tots els pressupostos s'han vist incrementats. El creixement continu de la població i els déficits històrics en infraestructures educatives, socials i sanitàries minven l'impacte de les noves inversions.